

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارگاه هنر (۲)

دوره پیش دانشگاهی

رشته هنر

شماره دوس ۱۴۲۸

عنوان و نام پدیدآور: کارگاه هنر (۱) [کتابهای درسی]/ برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های فنی و حرفه ای و کار دانش؛ مؤلفان: مرگان اصلاتی، معصومه مرادپور، زهره نهاردانی؛ [برای وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی].

مشخصات نشر: تهران: گویش نو، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۲۵۰ص؛ مصور (رنگی) ۲۹×۲۲ سم.

شابک: ۵-۸۲-۵۰۸۴-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: قیفا

موضوع: طراحی

موضوع: نقاشی

موضوع: هنر

شناسه افزوده: اصلاتی، مرگان، ۱۳۴۸-

شناسه افزوده: مرادپور، معصومه، ۱۳۴۷-

شناسه افزوده: نهاردانی، زهره، ۱۳۴۷-

شناسه افزوده: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

شناسه افزوده: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. دفتر برنامه ریزی درسی آموزش های فنی و حرفه ای و کار دانش

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰/۷۳۰ NC

رده بندی دبیری: ۳۷۳

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۷۴۲۳۸

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

همکاران محترم و دانش‌آموزان عزیز:

پیشنهادها و نظرات خود را درباره‌ی محتوای این کتاب به تشانی
تهران - صندوق پستی شماره‌ی ۴۸۷۴/۱۵ دفتر برنامه‌ریزی و تألیف
آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

tvoccd@roshd.ir

پیام‌نگار (ایمیل)

www.tvoccd.medu.ir

وب‌گاه (وب‌سایت)

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

عنوان و کد کتاب: کارگاه هنر (۲)، ۵۹۴/۱

مجری: انتشارات گویش نو

مؤلفان: مؤگان اصلانی، معصومه مرادپور، زهرا نهاردانی

ویراستار علمی: محسن حسن‌پور، نصرالله تسلیمی

مدیر هنری: مؤگان اصلانی

صفحه‌آرا و طراح جلد: یلدا ابوسعیدی

تیراژ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول

چاپ: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران

(تهران - کیلومتر ۱۷ جاده‌ی مخصوص کرج - خیابان ۶۱ "داروپخش" تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۴۴۵/۶۸۴)

نظارت بر چاپ و توزیع: اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

تهران - ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۹ - ۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، صندوق پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌سایت: www.chap.roshd.ir

ناشر: انتشارات گویش نو (تهران: خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان وحید نظری شرقی - بلاک ۶۱ تلفن: ۵۰ - ۶۶۴۸۴۵۳۴، ۶۶۹۵۶۰۴۹)

وب‌سایت: www.bookgno.ir

حق چاپ محفوظ است.

ISBN: 978-600-5084-82-5

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۸۴-۸۲-۵

فهرست

پیشگفتار

مقدمه

فصل ۱ ضرب آهنگ بصری

- ۱۴..... درس در یک نگاه
- ۱۵..... ضرب آهنگ بصری
- ۲۲..... ضرب آهنگ یکنواخت
- ۲۲..... ضرب آهنگ تدریجی
- ۲۸..... ضرب آهنگ و سکون
- ۳۱..... با هم تجربه کنیم
- ۳۱..... با هم گفتگو کنیم
- ۳۲..... تکه چسبانی و بازیافت

فصل ۲ حرکت

- ۴۰..... درس در یک نگاه

حرکت	۴۱
نمایش ناپایداری	۴۴
القای حرکت	۴۶
نمایش حرکت	۴۸
ایجاد حرکت به وسیله تکرار	۴۸
ایجاد حرکت به وسیله برش	۵۸
محو کردن لبه های شکل	۵۹
با هم تجربه کنیم	۶۳
با هم گفتگو کنیم	۶۳

فصل ۳ مقیاس و تناسب

درس در یک نگاه	۶۶
مقیاس و تناسب	۶۷
مقیاس انسانی	۶۹
مقیاس های بزرگ	۵۱
تغییر در مقیاس	۷۸
نسبت های طلایی	۸۶
با هم تجربه کنیم	۸۹
با هم گفتگو کنیم	۸۹
احجام خمیری	۹۰

فصل ۴ تاکید بصری

- درس در یک نگاه ۱۰۰
- تأکید بصری ۱۰۱
- نظریه گشتالت ۱۰۱
- تضاد ۱۰۱
- محل استقرار ۱۱۰
- عوامل هدایت کننده چشم ۱۱۳
- نقاط تاکید متعدد ۱۲۲
- با هم تجربه کنیم ۱۲۴
- با هم گفتگو کنیم ۱۲۵

فصل ۵ تعادل

- درس در یک نگاه ۱۲۸
- تعادل بصری ۱۳۰
- نظریه گشتالت ۱۳۳
- انواع تعادل ۱۳۴
- تعادل متقارن ۱۳۴
- قرینه در بی قرینگی ۱۴۲
- تعادل شعاعی ۱۴۴
- الگوی سراسری ۱۵۰
- تعادل نامتقارن ۱۵۲

توازن	۱۵۷
تاکید و وزن بصری	۱۵۷
تعادل ناپایدار	۱۶۶
با هم تجربه کنیم	۱۶۹
با هم گفتگو کنیم	۱۶۹

فصل ۶ وحدت

درس در یک نگاه	۱۷۲
وحدت بصری	۱۷۳
نظریه گشتالت	۱۷۴
وحدت در طبیعت	۱۷۵
هماهنگی	۱۷۷
وحدت در کثرت	۱۸۳
با هم تجربه کنیم	۱۹۹
با هم گفتگو کنیم	۲۰۰

ضمائم

سبک ها و مکاتب هنری	۲۰۴
واژه نامه	۲۱۶
منابع و مآخذ	۲۲۵

پیشگفتار

از میان حواس ما، حس بینایی اهمیت خاصی در درک و فهم آدمی دارد. گرچه به کمک حواس دیگر هم به طبعی ارتباط برقرار می‌شود. میل و رغبت ما نسبت به پیام بصری زیاد است و به علل گوناگون همواره می‌خواهیم دانش خود را با شواهد بصری بالا ببریم. البته بهره‌برداری از حواس برای همه افراد یکسان نیست، ولی با پروا و تعلیم هر یک از حواس می‌توان به توانایی بسیار بالاتری از احساس و ادراک و فهم مسائل رسید، زیرا از این می‌توان توانایی‌های فوق‌العاده‌ای به دست آورد که سایر حواس فاقد آن می‌باشند. چرا که حس بینایی عمل بالایی دارد و با تعلیم و تربیت آن پیام‌های بصری را به طرز شگفت‌انگیزی دریافت می‌کند توسعه و تعامل توانایی به معنی گسترده‌تر ساختن توانایی خود برای فهم بیشتر تصویر است و مهم‌تر از آن این است که به ما در به آوردن پیام بصری یاری می‌دهد. این پیام متشکل از اجزاست و نحوه چگونگی کاربرد اجزا در اهمیت و مفهوم یک پیام تأثیر به سزایی دارد.

هنرهای تجسمی از عالی‌ترین تجلیات زبان بصری شمرده می‌شود که امروزه یکی از بهترین و مؤثرترین وسایل ارتباطی شناخته شده است. زبانی همگانی که در همه زمینه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، ص... مورد استفاده قرار می‌گیرد. این زبان هم الفبا و قواعد دستوری خود را دارد و شناخت آن درک و فهم پیام تصویری را آسان می‌سازد و به کمک آن قادر خواهیم هماهنگی موجود در طبیعت را بهتر مشاهده و درک کرد در ایجاد و خلق پیام‌های روشن بصری از آن بهره ببریم.

ما از راه‌های گوناگون به درک تصویر می‌پردازیم. ادراک حسی و نیروهای درونی ما در این جریان اهمیت بسیار چگونگی وضعیت ما در حال ایستاده یا متحرک، در حالت متعادل یا نامتعادل، در نور یا تاریکی و ... در نوع دیدن ما از تصویر بسیار مؤثر است و این واکنش‌ها تحت تأثیر حالات روانی، وضعیت فرهنگی است و حتی نحوه نگرش به بیان هم مؤثر است.

حس جهت‌یابی در ساکنان مناطق کوهستانی در مکان‌های مسطح و وسیع مانند کویر دچار اختلال می‌شود مدت زمانی برای سازگاری با محیط تازه نیاز خواهد داشت.

در هنر نقاشی اسکیموها به علت زندگی در محیطی بسیار پهن‌آور و پوشیده از برف سفید و آسمانی روشن خفیه مبهم و نامشخص خواهد بود و حتی ممکن است خط افق محو گردد و به همین منظور نقاشی هنرمندان اسب آزادانه و بدون خط افق است و برای ما گاه معلق یا واژگون به نظر می‌رسد. چرا که اختلافات ناشی از محیط، جز و فرهنگ در نحوه درک افراد تأثیر می‌گذارد.

با وجود اختلافات ناشی از محیط و فرهنگ که در نحوه دیدن افراد تأثیر می‌گذارد، اساس دریافت بصری در افراد بشر یکسان است.

شناخت رابطه متقابل موجود میان عناصر بصری و نحوه ترکیب آن‌ها و دخل و تصرف در آن از طریق روابط ضروری است و دریافت معنای تصویر را میسر می‌سازد. در میان کلیه وسایل ارتباطی فقط ادراک بصری است ظاهراً فاقد هرگونه دستور و قاعده مشخص است. زیرا هیچ سیستم یا راهنما و دستور واحدی برای تبیین آن وجود ندارد مگر آن که از دانش بصری (عناصر بصری و روابط بصری) بهره‌مند شویم تا درک درستی از تصویر زمان خود داشته باشیم. امروزه ما بیش از هر زمان دیگر به درک بصری بیشتری نیاز داریم، چرا که در زمان امروز تصویر در محیط، مطبوعات، رسانه‌های تصویری، شبکه‌های جهانی و ... اهمیت زیادی یافته است.

به نام آنکه هستی نام از او یافت

و تمدن بشری، چنان در حال پیشرفت و رشد و تعالی است که لحظه‌ای درنگ، رسیدن به این قافله سازد و از آنجایی که آینده هر جامعه بستگی به تعلیم و تربیت کودکان و جوانان آن جامعه دارد. دفتر تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش سعی دارد با بهره‌گیری از دست‌آوردهای دانش جهانی و بل اسلامی و ملی، تغییر و تحولی مبتنی بر روش‌های نوین علمی و تکنولوژی در کتاب‌های درسی به

انتشارات گویش نو افتخار تألیف و آماده‌سازی تعدادی از این کتاب‌ها را بر عهده داشته و با همراهی و نظارت دقیق و ارشادی کمیسیون‌های تخصصی و ورزیده دفتر تألیف و برنامه‌ریزی این وظیفه‌ی

جام رسانده است.

ن قدردانی از زحمات مولفان عزیز، خوشحال می‌شویم که مدرسان محترم و دانش پژوهان کوشا با ارائه

نقد و انتقادات سازنده خود، ما را در غنا بخشیدن این متن و بالا بردن کیفیت چاپ‌های بعدی یاری نمایند.

Email: gooyesheno@yahoo.com

www.bookgno.ir

انتشارات گویش نو

گاه ممکن است، شیوه اجرای یک اثر هنری بسیار عالی باشد. اما اگر آن اثر فاقد یک ترکیب بندی موفق باشد، با ناکامی مواجه است. بر این اساس کتاب حاضر به ارائه کیفیات بصری برای ایجاد یک اثر هنری موفق و همین طور فهم درست از پیام های تصویری می پردازد.

در دورانی که مقادیر قابل توجه و روزافزون از پیام های گوناگون در سطح جهان به صورت تصویر انتقال می یابد، برای درست دیدن و درست استفاده کردن از آن باید به یادگیری زبان تصویر پرداخت. در کتاب کارگاه هنر ۱ به عناصر بصری هم چون خط، شکل، بافت، ارزش و رنگ پرداخته شد. مبحث فضا در کتاب انسان، فضا، طراحی پرداخته شده است، همچنین قواعد ژرف نمایی از حوزه فضا در کتاب کارگاه هنر یک یادآوری گردید. اما حیطه این کتاب ها فرصتی برای آشنایی با عنصر زمان به حد کفایت مطلب را ندارد و این موضوع در رشته تخصصی پویانمایی، کمیک استریپ و تصویر سازی و ... به صورت تخصصی پرداخته خواهد شد...

در این کتاب سعی شده است تا با استفاده از تصاویر متعدد آثار هنرمندان گذشته و معاصر، سه هدف نگرشی، دانشی و مهارتی مورد توجه قرار گیرد و هنرجویان قدم به قدم مباحثی چون ضرب آهنگ (ریتم)، حرکت، مقیاس، تاکید، تعادل و وحدت بصری را فراگیرند. متأسفانه اغلب این مباحث مورد کم توجهی بوده است و در آموزش هنری به سادگی از آن گذشته اند چرا که نمونه آثار کمی در این زمینه در دسترس بوده است. حال امید است با آوری نمونه های متعدد آثار هنرمندان از ابهام برخی از کیفیات بصری کاسته شود. شناخت این نکته که چگونه هنرمندان از قواعد ترکیب بندی تبعیت می کنند، به هنرجو امکان می دهد تا اصول ترکیب بندی را بهتر بیاموزد. بنابراین پیشنهاد می شود، برای تفهیم این موضوعات از تصاویر آثار هنرمندان بیشتری نیز استفاده شود.

نکته قابل توجه این است که مفاهیمی که در این کتاب مورد بحث قرار می گیرد، اساساً محدود به زمان خاصی نیست. این مفاهیم در آثار هنری قرون گذشته یافت می شوند و هنر معاصر نیز روند تکاملی، منطقی و طبیعی از هنر گذشته است.

برای تقویت مهارت های تفکر و ارتقا توانایی ذهنی، گفتاری و نوشتاری هنرجویان، تمریناتی تحت عنوان « با هم گفتگو کنیم » تنظیم شده است و هنرجویان عزیز می بایست به یاری هنرآموز محترم نمونه های مناسبی را از کتابخانه ها جمع آوری و تحقیق کنند و درباره آن ها به تفکر، گفتگو و نقد بپردازند. لازم است جهت نقد صحیح، شیوه های نقد هنری را در ضمیمه ی کتاب کارگاه هنر ۱ مطالعه نمایند. باید

شود که امروزه دیگر شرح نیروی کشف و شهود هنرمندانه در ایجاد اثر هنری کافی نیست، زیرا شش مانع از تجزیه و تحلیل دقیق آثار و آموزش هنری می شود. در مقابل کتاب می کوشد تا نشان دهد که خلق اثر هنری نتیجه ی تفکر و عقلی بسیار منضبط و دقیق است و هنرمند از اصول و قواعد پیروی می کند که آن هم پس از تجربه های بسیار به مهارت می رسد.

مباحث «با هم تجربه کنیم» افزایش آگاهی و تشخیص زیباشناسی و هم چنین رشد تخیل، مهارت و تجارب طراحی است و هنرجو باید مقصود خودش را در طراحی منعکس کند و با کنجکاوی اش را نسبت به اطراف خودش عمیق تر کند و توانایی اش را در اجرای تمرینات ارتقا دهد و در دید شخصی اش را افزایش دهد. هنر آموزان گرامی خود نیز می توانند تمرینات مشابهی انجام دهند که با جغرافیای محل زندگی هنرجو و فرهنگ وی مطابقت بیشتری داشته باشد. یک یا دو تجربه هنری از هر فصل در کارگاه، به فرا خور حال کلاس، کافی است. باید شود که عناوین و مباحث کتاب بر اساس نیاز هنرجو و زمان تخصیص داده شده به درس دیده شده است و بایستی از پیرایه های اضافی پرهیز نمود.

در تدریس این کتاب از شیوه های فعال و ابزارهای کمک آموزشی استفاده شود و در نیم سال دوم اجرای یک کار گروهی دو بعدی یا سه بعدی ضروری می باشد. انتظار می رود که کارگران گرامی با تکیه بر تجربه و توانایی های خود، هنرجویان را بر انجام کارگاه های و تجربه ترغیب نمایند و می بایست نتایج فعالیت آن ها را در جدول ارزشیابی از کتاب هنر ۱ برای هر هنرجو ثبت کنند و به عنوان ملاک ارزشیابی کار اجرایی مورد توجه قرار

شده است، محتوای این کتاب به منظور رعایت ارتباط عمودی با کتاب های تخصصی سال قبل و افقی مطالب با کتاب های سال جاری هنرجو و حتی علوم فیزیک و زیست شناسی ارتباط منطقی باشد. در ضمن علاوه بر هدف کلی کتاب، در آغاز هر فصل اهداف رفتاری تبیین شده است تا بوزان و هنرجویان از انتظارات آموزشی و برنامه کتاب آگاه شوند.

این کتاب در جهت خدمت به هنر ایران زمین کوشیده اند و همواره از دریافت نظرات ارزشمند هنرآموزان، صاحب نظران و هنرمندان عزیز جهت رفع نارسایی های احتمالی به گرمی استقبال می کنند.

کلی

ک اصول و قواعد هنرهای تجسمی و ایجاد اندیشه برای بکارگیری آن ها در اجرای آثار هنری